

УДК 378:37.017:355.01

FORMATION OF CIVIC COMPETENCIES IN HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THE CONTEXT OF WAR

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Liubokhynets L.S./Любохинець Л.С.*Doctor of Economics, prof. / д.е.н., професор*

ORCID: 0000-0003-1578-615X

Krasylnykova H. V./ Красильникова Г.В.*Doctor of Pedagogical Sciences, prof. / д.пед.н., професор*

ORCID: 0000-0002-4846-722X

Tanasiienko N.P./Танасієнко Н.П.*Ph.D. in Economics, assistant prof. / к.е.н., доцент*

ORCID: 0000-0001-6887-903X

*Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Instytut'ska 11, 29016**Хмельницький національний університет, Інститутська 11, 29016*

Анотація. У дослідженні здійснено комплексний аналіз особливостей формування громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти в Україні в умовах війни. Обґрунтовано трансформацію соціальної ролі закладів вищої освіти, які в реаліях повномасштабної війни виступають не лише інституціями професійної підготовки, а й осередками громадянської стійкості, ціннісного виховання та національної консолідації. Розкрито зміст і структуру громадянської компетентності студентської молоді, що охоплює політико-правову, соціальну, міжкультурну та особистісну складові. Проаналізовано вплив воєнних викликів на процес формування громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти, зокрема психологічну вразливість здобувачів, нерівний доступ до освітніх ресурсів, ризики формалізації громадянського виховання та інтенсифікації навчального навантаження. Акцентовано увагу на зміні пріоритетів громадянської участі від представницьких форм до практик прямої дії, волонтерства та інформаційної стійкості.

Ключові слова: громадянське суспільство, громадянська освіта, громадянська компетентність, громадянська активність, національна стійкість, здобувачі вищої освіти.

Вступ.

Ідея «справедливого громадянського суспільства» бере початок з античної філософії [1], суспільство, в якому кожен громадянин має рівні права та можливості, а держава виступає партнером у розвитку та захисті людської гідності. У країнах Західної Європи та США поняття «громадянське суспільство» з'явилися достатньо давно, так само як давно почався процес становлення та розвитку соціально-політичних інститутів [2]. Україна фактично стала на шлях створення громадянського суспільства після здобуття незалежності у 1991 році, коли почали формуватися правові основи демократії та з'явилися перші

незалежні громадські організації.

Дослідник історії становлення громадянського суспільства в Україні Цокура Є. виокремлює чотири періоди його інституалізації, які обіймають часи Київської Русі – наші дні. Особливе поживлення зацікавлення ідеєю громадянського суспільства стає помітним у перші роки незалежності України, а також під час «помаранчевої революції» 2004 року [3] та Євромайдану (2013-2014 роки). Водночас, вітчизняні політологи відзначають складність протікання процесів розбудови громадянського суспільства в країні, що зумовлено соціально-політичними подіями та, в останні роки, повномасштабною війною, яку розв'язала проти України росія.

Офіційно закріплення бачення держави як партнера громадян у розвитку та захисті гідності відбулося з прийняттям Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки та Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки» [4], які визначили ключові напрями розвитку громадянського суспільства, закріпили принципи партнерства між державою та громадянами і створили умови для залучення інститутів громадянського суспільства до процесів прийняття рішень.

З метою реалізації прийнятих стратегічних документів Кабінетом Міністрів України схвалена «Концепція розвитку громадянської освіти в Україні», в якій громадянська освіта трактується як освіта на основі національних та загальнолюдських цінностей, спрямована на формування та розвиток громадянських компетентностей, які надають особі можливість реалізовувати і захищати права та свободи людини і громадянина, відповідально ставитися до прав та громадянських обов'язків, дотримуватися їх, відігравати активну роль у суспільному житті з метою захисту демократії і верховенства права, а також на усвідомлення громадянами, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ [5]. В додатку 1 до цього документа наведений перелік громадянських компетентностей, який врахований розробниками нових Стандартів вищої освіти.

Важливість формування громадянської компетентності підтверджується й включенням її Європейським Парламентом та Радою (ЄС) до восьми основних компетентностей для навчання впродовж усього життя.

Таким чином, на законодавчому та стратегічному рівнях в Україні закладено цілісне бачення ролі громадянської освіти як ключового чинника розвитку демократичного громадянського суспільства.

Визначення громадянських компетентностей як пріоритетного результату освіти, зокрема вищої, актуалізує потребу їх ґрунтовного науково-теоретичного осмислення та педагогічного забезпечення процесу формування у здобувачів освіти. Саме це зумовлює необхідність аналізу наукових підходів і досліджень. Громадянську компетентність науковці розглядають як інтегральну складову розвитку особистості в сучасному нестабільному середовищі. Змістові і дидактичні аспекти формування когнітивного складника громадянської компетентності ґрунтовно висвітлено в дослідженнях, присвячених проблемам громадянської освіти (Т. Бакка, Ч. Бахмюлер, М. Вейл, Б. Джойс, А. Іоффе, Ч. Квіґлі, С. Клепко, Т. Ладиченко, Л. Марґоліна, О. Сухомлинська та ін.), розвитку громадянського суспільства (Д. Александер, С. Кравченко, Р. Патнам, В. Степаненко, А. Туманова та ін.).

Водночас у науковій літературі значну увагу приділено безпосередньо проблемі формування громадянських компетентностей. Так, в дослідженні Жадан І. [6] запропоновано соціально-психологічний підхід до розвитку громадянської компетентності, окреслено її структурні компоненти, а також критерії, показники й індикатори оцінювання рівня сформованості.

У статті Давиденко О. [7] проаналізовано проблеми формування громадянських компетентностей і розвитку громадянської освіти в умовах воєнного стану в Україні, розкрито їх філософсько-педагогічні засади, суспільно-політичне значення та запропоновано практичні інструменти для їх посилення з метою збереження демократії й державності. Ми погоджуємося з думкою автора, що громадянські компетентності є інструментом розбудови демократичного суспільства в Україні, особливо вони мають набуватися молоддю під час

навчання на усіх рівнях освіти, у т.ч. вищої. Відтак, актуальною є тема дослідження, спрямована на осмислення шляхів формування громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти та виявлення викликів і ризиків їх становлення в умовах повномасштабної війни.

Мета статті – дослідити особливості формування громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти в Україні в умовах повномасштабної війни, визначити їх структурні компоненти та ключові складові, проаналізувати основні виклики й ризики, що впливають на розвиток громадянської зрілості студентської молоді, з метою обґрунтування практикоорієнтованих підходів до громадянського виховання у закладах вищої освіти.

Основний текст.

Повномасштабна війна в Україні істотно трансформувала соціальну роль вищої освіти. Заклади вищої освіти (ЗВО) перестали бути лише інституціями професійної підготовки та набули функції осередків громадянської стійкості, національної консолідації та ціннісного виховання. В умовах невизначеності формування громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти набуває екзистенційного та практикоорієнтованого характеру, що зумовлено переходом від декларативного засвоєння громадянських знань до їх особистісного осмислення та реалізації у практиках громадянської активності.

Громадянська компетентність актуалізується як усвідомлений ціннісно-смысловий вибір і відповідальність за власну громадянську позицію, а також формується через активну участь здобувачів освіти в проєктній, волонтерській та громадській діяльності, інтегрованій у освітній процес. У такому контексті постає необхідність теоретичного осмислення змісту громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти, їх структурних компонентів та смыслового наповнення, що визначають здатність студентської молоді до активної, відповідальної та ціннісно зорієнтованої громадянської поведінки в умовах війни.

Громадянські компетентності студентської молоді в умовах війни є комплексним утворенням, що поєднує ціннісні орієнтації, знання, соціальні

настанови та практичні вміння, необхідні для активної й відповідальної участі в житті держави та суспільства. Вони формуються під безпосереднім впливом воєнних викликів і відображають потребу в консолідації українського суспільства, збереженні демократичних засад і забезпеченні національної стійкості. Структурно громадянська компетентність у закладах вищої освіти охоплює низку взаємопов'язаних елементів, які забезпечують її цілісність і практичну реалізацію.

Важливим складником громадянської компетентності є **політико-правова компетентність**, що передбачає системні знання основ законодавства України, принципів функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, а також усвідомлення прав, свобод і обов'язків громадян. В умовах воєнного стану така обізнаність набуває особливої значущості, оскільки сприяє формуванню правової культури, відповідального ставлення до державних інституцій і розуміння механізмів правового регулювання суспільних відносин у кризових ситуаціях. Політико-правова компетентність забезпечує здатність здобувачів вищої освіти орієнтуватися в правовому полі, критично оцінювати суспільно-політичні процеси та усвідомлювати межі громадянської свободи й відповідальності в умовах дії надзвичайних правових режимів.

Крім того, розвиток політико-правової компетентності сприяє формуванню в студентської молоді навичок правомірної поведінки, поваги до принципу верховенства права та готовності до правового захисту власних прав і свобод без порушення прав інших осіб. У контексті війни це також пов'язано з усвідомленням важливості дотримання законності, конституційних цінностей і демократичних процедур як основи збереження державного суверенітету та суспільної стабільності.

Не менш значущою є **соціальна компетентність**, яка виявляється у розумінні актуальних соціальних проблем, здатності до співпраці, конструктивної комунікації та мирного розв'язання конфліктів. Для студентської молоді в умовах війни ця складова набуває особливого значення, оскільки сприяє розвитку солідарності, взаємопідтримки та згуртованості в академічному й

суспільному середовищі. Соціальна компетентність забезпечує здатність здобувачів вищої освіти ефективно взаємодіяти з різними соціальними групами, зокрема внутрішньо переміщеними особами, ветеранами, волонтерськими спільнотами, а також усвідомлювати соціальні наслідки війни для окремих громад і суспільства загалом.

У воєнний період розвиток соціальної компетентності пов'язаний із формуванням емпатії, толерантності та відповідальності за спільні рішення, що сприяє зниженню рівня соціальної напруги та запобіганню конфліктам у студентському середовищі. Залучення студентів до командної проєктної діяльності, волонтерських ініціатив і громадських практик створює умови для набуття досвіду соціальної взаємодії, навичок лідерства та колективної відповідальності.

Важливою складовою громадянських компетентностей є **міжкультурна компетентність**, що передбачає повагу до культурного різноманіття, толерантність і здатність до ефективної взаємодії з представниками різних культур, соціальних і етнічних груп. В умовах війни, внутрішньої та зовнішньої міграції, міжкультурна взаємодія стає важливим чинником соціальної стабільності та збереження демократичних цінностей. Для здобувачів вищої освіти це означає готовність до прийняття різних культурних досвідів, подолання стереотипів і упереджень, а також формування культури діалогу й взаємної поваги в багатокультурному академічному середовищі.

Розвиток міжкультурної компетентності сприяє соціальній інтеграції внутрішньо переміщених осіб, іноземних студентів і представників різних регіонів України, що опинилися в непередбачуваних освітніх і соціальних умовах. У контексті вищої освіти вона реалізується через міжкультурну комунікацію, спільну проєктну діяльність, академічну мобільність, а також інтеграцію міжкультурної тематики в зміст навчальних дисциплін.

Особливе місце у структурі громадянської компетентності посідає особистісна компетентність, що охоплює низку властивостей та якостей людини, у т.ч. **критичне мислення**, яке виявляється у здатності аналізувати

інформацію, оцінювати її достовірність та формувати власну аргументовану позицію. В умовах активної інформаційної війни розвиток критичного мислення є необхідною умовою інформаційної стійкості студентської молоді, що забезпечує здатність розпізнавати дезінформацію, протидіяти маніпуляціям та ухвалювати свідомі рішення на основі перевірених фактів. Інформаційна стійкість формує в студентів навички відповідального споживання та поширення інформації, зміцнює їхню здатність до самостійного оцінювання соціально-політичних процесів і сприяє розвитку активної громадянської позиції, захищеної від зовнішніх інформаційних впливів.

Ціннісну основу особистісної компетентності становлять **ціннісні орієнтири**, серед яких ключовими є любов до Батьківщини, патріотизм, повага до демократичних цінностей, прав людини та принципу верховенства права. Саме ціннісні орієнтації забезпечують внутрішню мотивацію громадянської поведінки та перетворюють знання й уміння на усвідомлений громадянський вибір. В умовах війни формування таких орієнтирів набуває особливого значення, оскільки вони визначають морально-етичні пріоритети студентської молоді, спрямовують її на активну соціальну позицію та підтримку національної стійкості. Ціннісні орієнтири виступають своєрідним «компасом» громадянської поведінки, який допомагає здобувачам освіти приймати відповідальні рішення, брати участь у волонтерських, громадських і проектних ініціативах та формувати власну громадянську ідентичність, стійку до зовнішніх викликів та інформаційних впливів.

Надзвичайно важливим елементом є **громадянська активність**, що проявляється у готовності студентів до участі в громадському житті, волонтерській діяльності, реалізації соціальних і освітніх ініціатив, спрямованих на вирішення суспільно значущих завдань. У воєнний період така активність набуває практикоорієнтованого характеру та стає одним із провідних механізмів формування громадянської зрілості. Вона сприяє розвитку відповідальності, організаторських та комунікативних навичок, а також умінню працювати в команді та приймати обґрунтовані рішення в складних ситуаціях. Громадянська

активність також виступає засобом реалізації ціннісних орієнтирів, патріотизму та соціальної солідарності, зміцнює відчуття власної значущості та впливу на життя громади і держави. Через участь у практичних проєктах, волонтерських ініціативах та суспільно корисних програмах студенти не лише закріплюють набутий теоретичний досвід, а й формують стійку громадянську позицію, яка є основою соціальної відповідальності та активного громадянства в умовах війни та післявоєнної відбудови країни.

Водночас, ефективне формування громадянських компетентностей у студентської молоді значною мірою залежить від умов, у яких здійснюється освітній процес. Сучасна воєнна реальність висуває низку серйозних викликів і ризиків, що можуть ускладнювати розвиток ціннісних орієнтирів, критичного мислення та активної громадянської позиції, і вимагає від закладів вищої освіти застосування системного підходу до їх подолання.

До основних викликів формування громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти в Україні в умовах війни належить психологічна вразливість студентів, зумовлена тривалим перебуванням у ситуації небезпеки, втратами, вимушеним переміщенням, постійним стресом та інформаційним перевантаженням. Психоемоційна нестабільність, психологічне виснаження та хронічний стрес негативно впливає на здатність молоді до усвідомленої громадянської рефлексії, знижує рівень навчальної мотивації, критичного мислення та активної соціальної участі, а також знижує когнітивні можливості здобувачів до критичного аналізу складних політичних процесів. У таких умовах формування громадянських компетентностей потребує поєднання освітніх і психосоціальних підходів, спрямованих на підтримку психологічної стійкості здобувачів освіти.

Важливим викликом є нерівний доступ до освітніх ресурсів, який посилюється внаслідок воєнних дій. Руйнування освітньої інфраструктури, перебої з електропостачанням і зв'язком, різний рівень цифрової забезпеченості та неоднакові умови проживання студентів у регіонах України або за її межами створюють суттєву асиметрію в можливостях повноцінної участі в освітньому

процесі. Це обмежує реалізацію принципів рівності та інклюзії, що є ключовими складниками громадянських компетентностей, і водночас ускладнює формування спільного ціннісного простору студентської спільноти. Також тривала відсутність живого спілкування в аудиторіях за умов дистанційного та змішаного навчання послаблює навички дебатів, колективної дії та безпосередньої участі в житті громади.

Окремої уваги потребує проблема перевантаження навчального процесу, яка виникає через необхідність адаптації освітніх програм до дистанційного або змішаного формату, поєднання навчання з волонтерською чи трудовою діяльністю, а також через підвищене емоційне напруження. Надмірна інтенсифікація навчання за відсутності належної педагогічної гнучкості призводить до формального засвоєння змісту дисциплін, у тому числі тих, що спрямовані на громадянське виховання, та знижує потенціал осмисленого формування громадянських компетентностей.

Суттєвим ризиком залишається формалізація громадянського виховання, яка проявляється у декларативному включенні громадянської тематики до освітніх програм без належного змістового наповнення та практичної реалізації. У таких випадках громадянські компетентності зводяться до набору абстрактних знань і гасел, не трансформуючись у внутрішні переконання та реальну громадянську поведінку здобувачів вищої освіти. Формальний підхід нівелює виховний потенціал вищої освіти та не відповідає викликам воєнного часу.

Війна змінила пріоритети у структурі компетентностей, в тому числі і громадянських, від теоретичних знань до практичних навичок, практичної безпеки, відповідальності та національної стійкості. При чому, національна стійкість стала фундаментом здатності здобувача освіти не лише адаптуватися до стресу, а й брати участь у підтримці життєдіяльності суспільства (від енергетичної ощадливості до психологічної підтримки оточення). Якщо до війни громадянська активність вимірювалася переважно участю у виборах, підписанням петицій або участю в органах студентського самоврядування, то в сучасних умовах пріоритетом стало волонтерство та цифрова дипломатія. Це, в

свою чергу, можна розглядати як перехід від «представницької» участі (де хтось інший вирішує проблемні чи нагальні питання) до «прямої дії», де кожен студент відчуває, що його щоденний донат, збір або пост у соцмережах впливає на хід війни та наближення перемоги. Критичне мислення до війни вивчалось як здатність аналізувати передвиборчі обіцянки політиків, логіку аргументацій визначених в дебатах, то в сучасних умовах це питання інформаційної безпеки, тобто здатність розпізнавати психологічний тиск, дезінформацію, яка спрямована на деморалізацію суспільства.

Подолання зазначених ризиків потребує системної державної та інституційної політики, спрямованої на інтеграцію психосоціальної підтримки в освітній процес, забезпечення рівного доступу до якісних освітніх ресурсів, гнучке проектування освітніх програм і впровадження діяльнісних, ціннісно орієнтованих підходів до громадянського виховання. Лише за умов комплексної взаємодії держави, закладів вищої освіти та громадянського суспільства можливе ефективне формування громадянських компетентностей студентської молоді як основи стійкого розвитку України в умовах війни та повоєнної відбудови.

Висновки.

Отже, громадянські компетентності студентської молоді в умовах війни формуються як цілісна система ціннісних орієнтацій, знань, установок і практичних умінь, що забезпечують активну громадянську позицію, соціальну згуртованість і національну стійкість. Вища освіта в цих умовах виступає ключовим чинником не лише професійного становлення молоді, а й формування відповідального громадянства як основи сталого розвитку України. Формування громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти в умовах війни супроводжується комплексом взаємопов'язаних викликів і ризиків – психологічних, освітніх, інформаційних, соціальних та ціннісних. Їх подолання потребує системного підходу, що поєднує підтримку ментального здоров'я студентів, розвиток медіаграмотності, забезпечення інклюзивності освітнього середовища та інтеграцію практикоорієнтованих форм громадянської освіти, спрямованих на зміцнення демократичних засад і суспільної стійкості в умовах

воєнних викликів. Таким чином, трансформація громадянської компетентності здобувачів вищої освіти в умовах війни – це перехід від демократії процедур до демократії відповідальності.

Література:

1. Зайцева З.І. (2012) Еволюція концепту громадянського суспільства на індустріальному етапі розвитку європейської цивілізації. Історичний досвід становлення інститутів громадянського суспільства в країнах Європи: збірник наукових праць. К: Фоліант. С.11-22. URL: <https://ivinas.gov.ua/images/Suspilstvo2012.pdf?utm> (дата звернення 12.01.2026).
2. Козинець О.Г. (2007) Громадянське суспільство: історія та сучасність. URL: <https://ir.stu.cn.ua/server/api/core/bitstreams/03dcde6f-b90f-46e8-bc81-a6b91aa501a8/content> (дата звернення 12.01.2026).
3. Цокур Є. (2009) Етапи становлення громадянського суспільства в Україні в контексті забезпечення легітимності політичної влади. *Політичний менеджмент*. №3. С.129-136. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/tsokur_etery.pdf?utm (дата звернення 12.01.2026).
4. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: Указ Президента України від 27.09.2021 № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (дата звернення 12.01.2026).
5. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні: в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 8.10.2022 № 893-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#n10> (дата звернення 12.01.2026).
6. Жадан І. В. (2022) Громадянська компетентність: соціальні очікування і реалії: монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький. 110с. URL: <https://ispp.org.ua/2022/11/03/monografiya-gromadyanskakompetentnist-socialni-ochikuvannya-i-realii-zhadan-i-v/> (дата звернення 12.01.2026)

7. Давиденко О. (2024) Громадянські компетентності як інструмент розбудови демократичного суспільства в Україні. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Філософія. № 2 (2). С. 116–124. URL: <https://visnuk.dano.dp.ua/index.php/pp/issue/view/16>*

References:

1. Zaitseva Z.I. (2012) Evoliutsiia kontseptu hromadianskoho suspilstva na industrialnomu etapi rozvytku yevropeiskoi tsyvilizatsii. Istorychnyi dosvid stanovlennia instytutiv hromadianskoho suspilstva v krainakh Yevropy: zbirnyk naukovykh prats. K: Foliant. S.11-22. URL: <https://ivinas.gov.ua/images/Suspilstvo2012.pdf?utm>
2. Kozynets O.H. (2007) Hromadianske suspilstvo: istoriia ta suchasnist. URL: <https://ir.stu.cn.ua/server/api/core/bitstreams/03dcde6f-b90f-46e8-bc81-a6b91aa501a8/content>
3. Tsokur Ye. (2009) Etapy stanovlennia hromadianskoho suspilstva v Ukraini v konteksti zabezpechennia lehitymnosti politychnoi vlady. Politychnyi menedzhment. №3. S.129-136. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/tsokur_etepy.pdf?utm
4. Pro Natsionalnu stratehiiu spryiannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2021-2026 roky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27.09.2021 № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
5. Kontseptsiia rozvytku hromadianskoi osvity v Ukraini: v redaktsii rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8.10.2022 № 893-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#n10>
6. Zhadan I. V. (2022) Hromadianska kompetentnist: sotsialni ochikuvannia i realii: monohrafiia. Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii. Kropyvnytskyi. 110s. URL: <https://ispp.org.ua/2022/11/03/monografiya-gromadyanskakompetentnist-socialni-ochikuvannya-i-realiii-zhadan-i-v/>
7. Davydenko O. (2024) Hromadianski kompetentnosti yak instrument rozbudovy demokratychnoho suspilstva v Ukraini. *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. Serii: Filosofiia. № 2 (2). С. 116–124. URL: <https://visnuk.dano.dp.ua/index.php/pp/issue/view/16>*

Anotation. *The study provides a comprehensive analysis of the features of forming civic competencies of higher education students in Ukraine under wartime conditions. The transformation of the social role of higher education institutions is substantiated, as in the realities of full-scale war they function not only as institutions of professional training but also as centers of civic resilience, value-based education, and national consolidation. The content and structure of civic competence of student youth are revealed, encompassing political and legal, social, intercultural and personal components. The impact of wartime challenges on the process of forming these competencies is analyzed, in particular the psychological vulnerability of higher education students, unequal access to educational resources, the risks of formalization of civic education, and the intensification of academic workload. Emphasis is placed on the shift in the priorities of civic participation from representative forms to practices of direct action, volunteering, and information resilience.*

Key words: *civil society, civic education, civic competence, civic engagement, national resilience, higher education students.*